

УКРАЇНСЬКА МОВА

Стилістичні
норми

Стилі
мовлення

ОЛЕКСАНДР ПОТЕБНЯ

- **Українська мова є однією з найдавніших індоєвропейських мов.**
- Про це свідчить і наявність архаїчної лексики, і деякі фонетичні та морфологічні риси, які зберегла наша мова протягом віків.
- Про давність української мови свідчать і реліктові фольклорні твори, особливо календарно-обрядові пісні.
- Український мовознавець Олександр Потебня стверджував, що **веснянка “А ми просо сіяли” існувала в Україні вже у I тисячолітті до н.е.**
- А колядки про сотворення світу птахами (тобто ще з дохристиянських часів) навряд чи перекладалися з якоїсь давнішої мови на українську, адже християни не мали в тому потреби.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА

Літературна мова – це вища форма вияву національної мови, відшліфована форма загальнонародної мови, якій властиві: багатofункціональність, унормованість, уніфікованість, розвинена система стилів.

- Українська літературна мова народилася в нас іще в глибоку давнину, ще перед офіційним прийняттям християнства, цебто перед 988-м роком, бо ще перед тим безумовно було вже в нас письменство, а в IX ст. були й свої перші переклади.
- Але звичайно **роком народження нашої літературної мови вважається рік 988-й**, цебто рік уже офіційного охрещення Києва, яке зробили греки на прохання нашого Київського князя Володимира Великого (980-1015).

Мстиславова грамота. Бл. 1130 р.

Слов'янськомовні мешканці середньовічної Русі розмовляли своїми місцевими діалектами.

У письменстві співіснували дві мови:

- у сфері релігії — церковнослов'янська мова східнослов'янської (в українськомовному ареалі конкретніше: української) редакції. У «найчистішому» вигляді — там, де існували зразкові тексти зі слов'янського Півдня (зокрема з середньовічної Болгарії);
- у світській сфері писемна мова на народному підґрунті, якій були притаманні певні риси «койне» за зразком мови Києва, наприклад у царині права й адміністрації («Руська правда» 11–12 ст., Мстиславова грамота 1130).

Мозер

СФЕРИ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ XIV – перші роки XVIII ст.

Розвиток офіційно-ділового стилю
Укр. мова у **XV - XVII ст.**

- використовувалась як державна у Великому князівстві Литовському
- була актовою мовою Молдавського князівства
- нею розмовляли дипломати при дворі польських королів;
- бахчисарайські хани листувалися українською мовою з турецькими султанами (Ісаєвич, 2001).

Розвиток наукового стилю:

- науково-природничі трактати, історичні хроніки.

Розвиток публіцист. стилю:

- твори оратор.-проповід. жанру

Розвиток художнього стилю:

- з Київської Русі - житійно-повістева, легендарна л-ра, літописи, з 2-ї пол. 16 ст. розвивається укр. віршування, з 17 ст. виникає багата драм, л-ра.

<http://litopys.org.ua/ukrmova/um105.htm>

НОВОУКРАЇНСЬКИЙ ПЕРІОД (з 1798р. до сьогодні)

1907-1909 – Словник української мови
1928 – Український правопис

Це період розвитку української літературної мови виключно на народно-розмовній основі, розвою різних жанрів функціональних стилів.

1798 – «Енеїда» Котляревського
1840 – «Кобзар» Шевченка

Ознаки розмовного стилю

широке використання загальноживаних слів;
емоційне забарвлення мовлення;
використання невербальної комунікації:
міміки та жестів;
вживання неповних речень, вставних слів та звертань;
часте використання слів із суфіксами пестливості чи згрублості.

Ознаки художнього стилю

естетичний вплив на читацьку аудиторію.
слова слугують для вираження думок та
естетичного впливу на читача;
широке використання засобів художньої
виразності;
образність мовлення;
можливе використання фразеологізмів та
діалектизмів;

Ознаки ділового стилю

Точність і лаконічність викладення фактів;
обов'язкове оформлення документів за зразком;
наявність реквізитів;
стандартні початок і закінчення;
використання мовних штампів і кліше;
нейтральна лексика;
використання слів тільки в прямому значенні;
переважно прямий порядок слів;
текст часто ділиться на розділи, пункти, підпункти

Ознаки публіцистичного стилю

Уживання суспільно-політичних термінів;
чіткий спосіб вираження думок;
логічне викладення інформації з метою переконання слухачів;
використання емоційно забарвлених слів, фразеологізмів, повторів, звертань;
риторичні запитання, спонукальні речення;
пристрасний, оцінний тон мовлення

Ознаки наукового стилю

Використання наукових термінів та слів іншомовного походження;
однозначність уживання слів;
логічність та аргументованість викладу думок;
чітка структура тексту;
уживання складних речень;
використання карт, схем, таблиць

Стилiстичнi помилки

- уживання слiв, властивих одному стилевi, у тексті iншого стилю: *Я не купив молока з огляду на те, що магазин був уже зачинений;*
- невдале використання експресивної та емоційно забарвленої лексики: *Потужним фонтаном струменить українське слово;*
- уживання мовних штампiв, клiше: *Ужито заходiв щодо розв'язання проблеми;*
- змiшування лексики рiзних iсторичних епох: *Дружинники князя Iгоря оголосили страйк;*
- накопичення в одному реченнi тих самих частини мови: *Розв'язання питання підвищення ефективностi навчання;*

Стилістичні помилки

- ❑ неправильне вживання слів із переносним значенням, фразеологізмів: *Вона заломила руки від щастя;*
- ❑ уживання в мовленні зайвих слів і слів-паразитів: *Ти, значить, мене зрозумів, значить, зробиш усе, що сказано;*
- ❑ немилозвучність висловлення внаслідок нагромадження однакових звуків (какофонія): *Конкурс стартап-шкіл — інкубаторів, акселераторів;*
- ❑ порушення милозвучності мови (в / у, і / ї та ін.): *Оксана і Оля прибули у Ужгород;*
- ❑ одноманітність у побудові речень: *Я люблю канікули; Я гуляю з друзями; Ми ходимо на ковзанку.*